

9. SEMINARIUM „OPEN ACCESS”
BIBLIOTEKA UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO 22-23.10.2018 r.

Digitalizacja zbiorów specjalnych w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego na przykładzie kolekcji polskiego plakatu z okresu PRL

Dorota Bartnik, Radosław Michalski
BIBLIOTEKA UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO
Oddział Zbiorów Specjalnych
90-237 Łódź ul. Jana Matejki 32/38 tel. /042/635-60-02, 635-60-63
e-mail: dorota.bartnik@lib.uni.lodz.pl, radoslaw.michalski@lib.uni.lodz.pl



Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Łódzkiego- pierwsze kolekcje



- **Biblioteka Cyfrowa UŁ** funkcjonuje od 2008 r. Obejmuje **13 kolekcji**, na które składa się ponad **71 000 dokumentów**. Oprócz książek i czasopism znajdują się wśród nich zbiory specjalne o dużej wartości historycznej, naukowej, artystycznej: inkunabuły, stare druki, muzykalia, ikonografia, kartografia, rękopisy, dokumenty życia społecznego.
- **Zbiory specjalne** stanowią ok. **27 % całego zasobu BC UŁ** (ponad 19 000 dokumentów).
- **Pierwsze kolekcje zbiorów specjalnych** zostały zdigitalizowane w 2009 i 2011 roku. Objęły druki muzyczne z XVIII i XIX w. (446 wol. + 234 wol.), a wśród nich pierwodruki wybitnych kompozytorów polskich, niemieckich, austriackich i węgierskich: F. Chopina, S. Moniuszki, J. S. Bacha, L. V. Beethovena, J. Brahmsa, W.A. Mozarta, J. Haydna, F. Liszta, R. Szumanna i innych. Prace zostały dofinansowane przez **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego** w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe” Priorytet 4 „Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego” oraz **Fundację Kronenberga** przy City Handlowy.

Liczba zbiorów w Bibliotece UŁ

– **2 374 601 jedn. (z tego 3% w BC UŁ)**

Liczba zbiorów specjalnych

– **284 968 jedn. (z tego 6,7% w BC UŁ)**



Digitalizacja zbiorów specjalnych w Bibliotece UŁ. Projekty dofinansowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2012-2017 w ramach działalności upowszechniającej naukę

- 1. Digitalizacja unikatowych dokumentów administracji RP i PRL w latach 1945-1970 (1.03.2012 – 31.12.2013)**
- 2. Digitalizacja unikatowych poloników z XVI i XVII wieku (30.07.2012 – 31.12.2013)**
- 3. Digitalizacja unikatowej kolekcji druków wydanych przez Franciszka Cezarego w XVII wieku (30.07.2012 – 31.12.2013)**
- 4. Digitalizacja i opracowanie kolekcji „Polska szkoła plakatu na plakacie filmowym w latach 1947-1989” (1.07.2013 – 31.12.2014)**
- 5. Digitalizacja unikatowej kolekcji inkunabułów (1.07.2013 – 31.12.2014)**
- 6. Digitalizacja i opracowanie kolekcji „Łódzka szkoła plakatu w opozycji do propagandy, reklamy i kultury na plakatach z okresu PRL” (23.03.2015 – 31.12.2016)**
- 7. Digitalizacja i udostępnienie w Bibliotece Cyfrowej UŁ kolekcji pt. „Historia kina światowego na XX-wiecznych drukach ulotnych” (1.03.2016 – 31.12.2017)**

Cyfrowe kolekcje starych druków w Bibliotece UŁ. Projekty dofinansowane ze środków MNiSW w latach 2012-2013

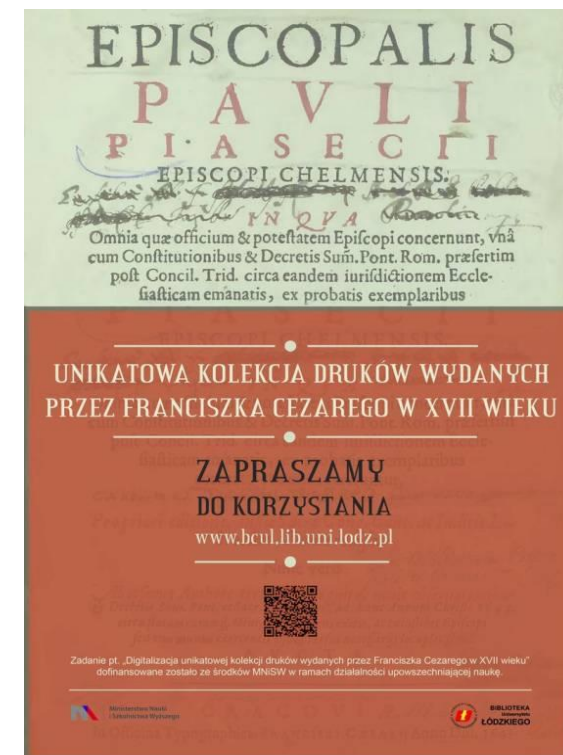


Unikatowe polonika z XVI i XVII wieku

- 73 tytuły (63 wol.) – literatura naukowa (m.in. B. Groickiego), okolicznościowa (m.in. F.B. Petrycego), polityczna oraz publicystyka i pisma polemiczne (m.in. J. Długosza, A.P. Piaseckiego, A. Lisieckiego)
- Kolekcja zawiera różne rodzaje pisma: antykwę, kursywę, a nawet pismo greckie i frakturę.

Unikatowa kolekcja druków wydanych przez Franciszka Cezarego w XVII wieku

- 527 tytułów, w tym także dzieła autorów polskich wydane za granicą, druki obce dedykowane Polakom lub wzmiankujące o sprawach polskich
- Dzieła teologiczne, historyczne, prawnicze, opisy podróży, poezje, diariusze (m.in. M. Kopernika, S. Orzechowskiego, S. Starowolskiego, K.J. Woysznarowicza)



Cyfrowa kolekcja inkunabułów w Bibliotece UŁ.

Projekt dofinansowany ze środków MNiSW w latach 2013-2014



De imitatione christi Fo. II

scāne grauat: q̄secutus est passiōē suaz q̄
nihil uiuat ad pacē quā quēsiuit. Resistēdo
igit̄ passiōib⁹ inuenit̄ vera pax cordis: nō
aut̄ seruando eis. Nō est ergo pax in corde
hoīa carnalis: non in homine exterioribus
deditor: sed in seruido spiritali.

De vana spe et electiōe fugiēda. Cap. VII.

Alus est qui spem suā ponit in hoī-
bus aut in creaturis. Non re pude-
at alijs seruire amore iesu xpi et pau-
perem in hoc seculo uideri. Non fies super-
tapsum sed in deo spem tuam cōstrue. Fac
q̄d in te est: et deus aderit bone uolūtat̄ tue
Non cōfidaas in tua scientia: uel cuiusq̄ a-
stutia uiuentis sed magis in dei gratia: qui
adiuuat humiles: et de se plumescentes humili-
at. Ne gloriā in diuitijs si adfuit: nec in
amicis quia potētes sunt: sed in deo qui oīa

Alde magnū est in obedientia stare
sub plati uiuere: et sinu nō esse.
Adulto tutus est stare in subiectiōe.
q̄ in platura. Adulti sunt sub obedientia ma-
gis et necessitate q̄ ex charitate: et illi penā
habente leuiter murmurant: nec libertatem
mētis acquirēt. nisi ex toto corde ppter deū
se subiciant. Lurē hic uel ibi: nō multū
quiere nisi in humili subiectiōe sub plati re-
gimine. Imaginatio locorū et mutatio mul-
torū fēditur. Uerū est q̄ unusquisq̄ libenter
agit. p sensu suo: et inclinā ad eos magis q̄
secum sentiūt. Sed si deus est inter nos. ne-
cesse est ut relinquamus etiā q̄q̄ nrm senti-
m⁹ ppter bonū pacis. Alus est ita sapiens
q̄i omnia plene scire pōt: Ergo noli nimis
in sensu tuo cōfiderē: sed uelis etiā libet̄
aliorū sensum audire. Si bonū est tuū senti-

Digitalizacja unikatowej kolekcji
inkunabułów z XV wieku

ZAPRASZAMY
DO KORZYSTANIA
www.bc.ulib.uni.lodz.pl

Zadanie pt. „Digitalizacja unikatowej kolekcji inkunabułów z XV wieku”
dofinansowane zostało ze środków MNiSW w ramach działalności upowszechniającej naukę.
Przedsięwzięcie to obejmuje konserwację, opracowanie, digitalizację oraz umieszczenie materiałów w Bibliotece Cyfrowej UŁ.

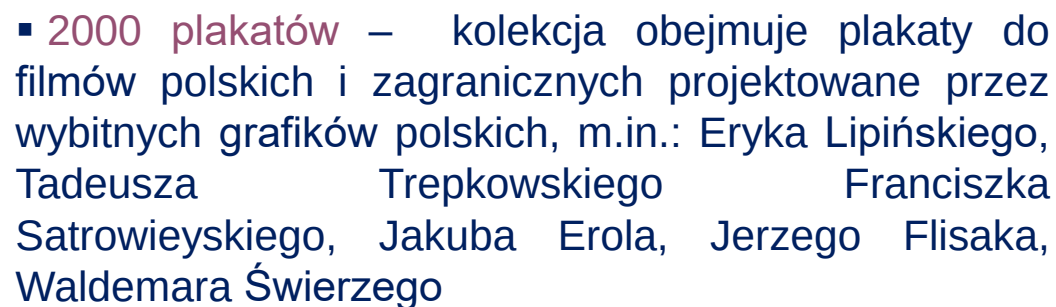
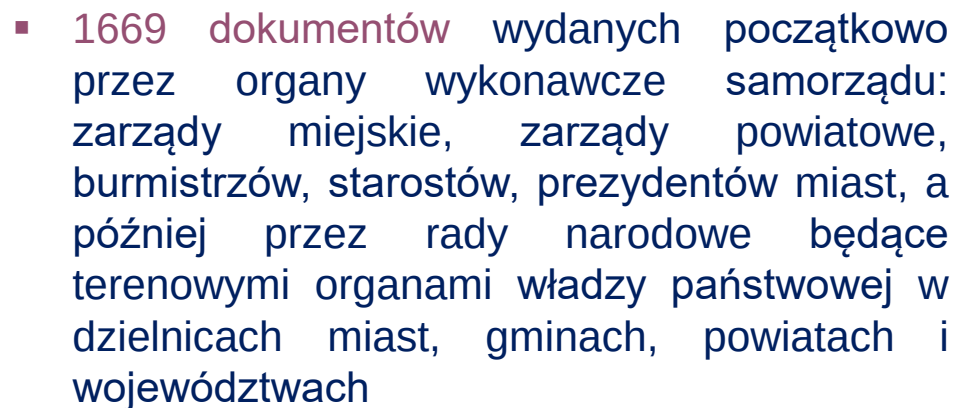
Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

BIBLIOTEKA
Uniwersyteckiej
ŁÓDZKIEGO

Unikatowa kolekcja inkunabułów z XV wieku

- 25 tytułów (23 wol.)
- 4 wydania Biblii, prace filologiczne związane z Biblią, teksty z zakresu prawa boskiego, kanonicznego i feudalnego, rozważania teologiczne, dzieła dotyczące obrony chrześcijaństwa i postępowania inkwizycyjnego, opisy historii starożytnej oraz historii dziejów od początku świata do czasów współczesnych, poezja ukazująca czasy antyczne w krzywym zwierciadle ówczesnych autorów (m.in. *Biblia*, wyd. Wenecja 1476 r.; *Liber chronicarum* H. Schedla z 1493 r. z rozdz. o Polsce *De regno Poloniae*...

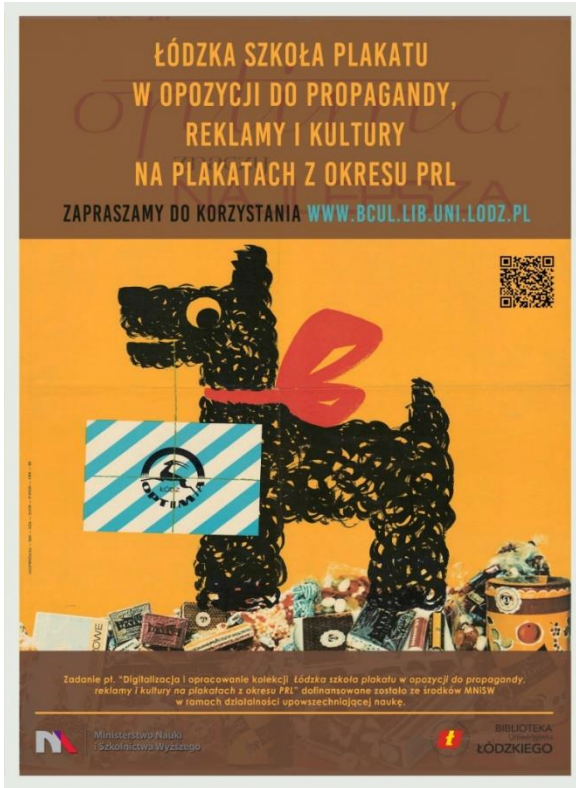






Cyfrowe kolekcje dokumentów życia społecznego w Bibliotece UŁ. Projekty dofinansowane ze środków MNiSW w latach 2015-2017

- 1800 plakatów:
 - kulturalne, okolicznościowe, cyrkowe
 - propagandowe, reklamowe
 - bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP)
 - tzw. Łódzka szkoła plakatu słynnej spółki Balicki & Łabęcki



- 1200 ulotek filmowych (1920-1980)
 - zawierają kadry z filmu, krótkie streszczenie fabuły, obsadę i nazwiska twórców
 - reklamują filmy polskie (np. *Cud nad Wisłą*, 1921; *Dziewczęta z Nowolipek*, 1937, *Quo vadis*, 1924) i zagraniczne (np. *Chata wuja Toma*, *O czym marzą kobiety*)

HISTORIA KINA ŚWIATOWEGO NA XX-WIECZNYCH DRUKACH ULOTNYCH





Digitalizacja zbiorów specjalnych w Bibliotece UŁ. Projekty dofinansowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2012-2017

Lp.	Tytuł projektu	Nr umowy	Liczba tytułów w BC UŁ/FBC	Budżet projektu
1	Digitalizacja unikatowych dokumentów administracji RP i PRL w latach 1945-1970	588/P-DUN/2012	1669	24 880,00
2	Digitalizacja unikatowych poloników z XVI i XVII wieku	990/P-DUN/2012	527	302 080,00
3	Digitalizacja unikatowej kolekcji druków wydanych przez Franciszka Cezarego w XVII wieku	990/P-DUN/2012	73	49 910,00
4	Digitalizacja i opracowanie kolekcji "Polska szkoła plakatu na plakacie filmowym w latach 1947-1989"	861/P-DUN/2013	2000	104 170,00
5	Digitalizacja unikatowej kolekcji inkunabułów z XV wieku	861/P-DUN/2013	25	96 720,00
6	Digitalizacja i opracowanie kolekcji „Łódzka szkoła plakatu w opozycji do propagandy, reklamy i kultury na plakatach z okresu PRL”	707/P-DUN/2015	1800	125 140,00
7	Digitalizacja i udostępnienie w Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Łódzkiego kolekcji pt. Historia kina światowego na XX-wiecznych drukach ulotnych	528/P-DUN/2016	1200	136 932,00
			7294	839 832,00

Digitalizacja starych druków i dokumentów życia społecznego w Bibliotece UŁ. Projekty dofinansowane ze środków MNiSW w latach 2012-2017



Cele:

- ochrona i konserwacja oryginałów
- opracowanie i digitalizacja kolekcji
- zwiększenie dostępności do źródeł naukowych i zabytków

kultury polskiej

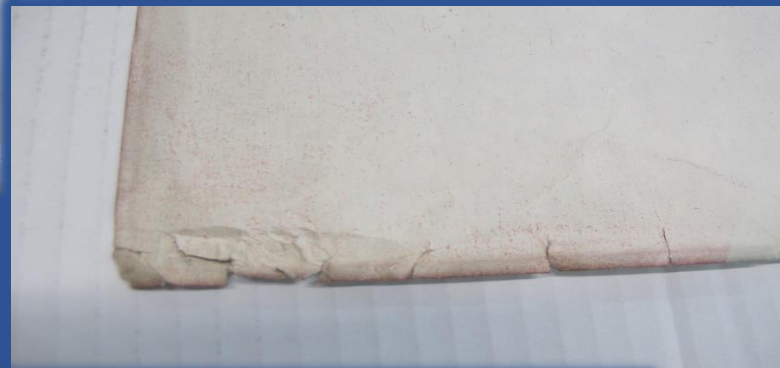
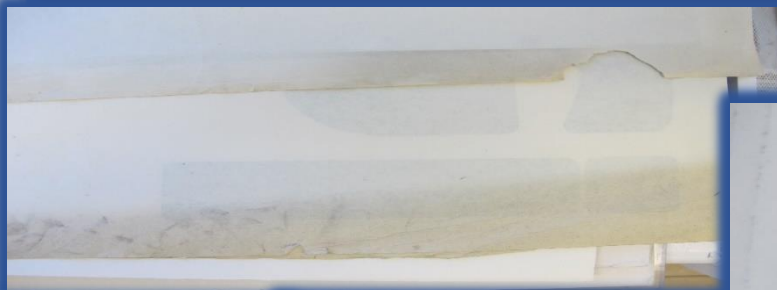
- umożliwienie prowadzenia badań naukowych
- prezentacja w Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Łódzkiego

zdigitalizowanych dokumentów



„Droga” polskich plakatów z okresu PRL od wersji analogowej do wersji cyfrowej

Stan zachowania plakatów przed konserwacją



Zniszczenia:

- zabrudzenia
- zagięcia i zmięcia brzegów
- pofalowania arkuszy
- przedarcia i uszkodzenia mechaniczne
- pęknięcia i ubytki papieru
- duże zakwaszenie papieru (pH 3,44 – 4,62) i obniżenie własności wytrzymałościowych papieru
- zmiany barwne papieru (zbrązowienie)



„Droga” polskich plakatów z okresu PRL od wersji analogowej do wersji cyfrowej

Odkazanie w komorze fumigacyjnej typu KONVAK w Bibliotece UŁ

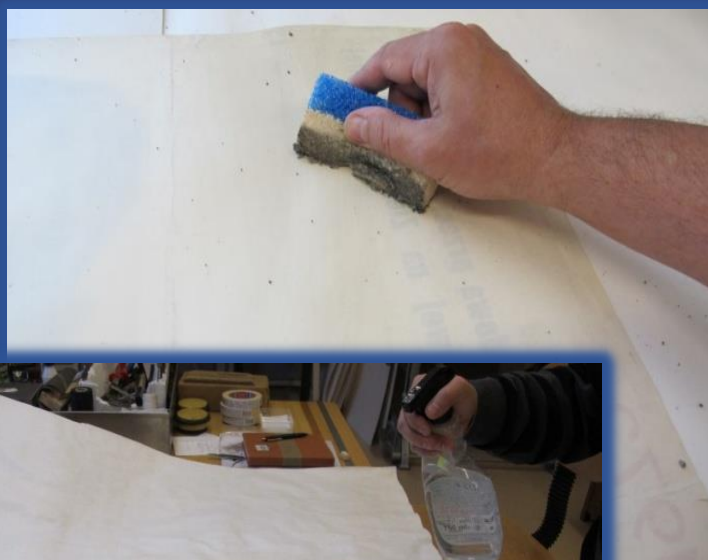


Plakat zostały poddane działaniu gazu ROTANOX, mieszanki tlenu etylenu (9%) i dwutlenku węgla (91%), który niszczy formy wegetatywne drobnoustrojów.

„Droga” polskich plakatów z okresu PRL od wersji analogowej do wersji cyfrowej



Konserwacja



Zabiegi konserwatorskie:

- usuwanie kurzu i zabrudzeń
- odkwaszanie:
 - masowe w urządzeniu C 900 firmy Neschen w BN (1035 jedn.)
 - ręczne płynem Neschen w BUŁ (765 jedn.)
 - Po odkwaszeniu pH 6,06-7,01
- podklejanie przedarc i miejsc osłabionych taśmami Filmoplast P i P-90
- uzupełnianie ubytków bibułą japońską
- dublowanie w całości na bibułę japońską (plakaty najbardziej zniszczone)
- punktowanie ubytków druku za pomocą farb akwarelowych Sankt Petersburg

„Droga” polskich plakatów z okresu PRL od wersji analogowej do wersji cyfrowej



Opracowanie (formalne, przedmiotowe, inwentarzowe)

Rekord MARC				
		00909nkm a2200253 i 4500	Etykieta	km i0n a
001		vtls003405249	Nr kontrolny rekordu	xx003427701
003		NUKAT	Oznaczenie daty/godziny	20150513010900.0
005		20150415010700.0	Pola stałej długości	kk coo
007		kk coo	Pola stałej długości	150508s1980 pl nnn r knpol c
008		150409q19701985pl nnn r knpol c	Numer systemowy	ja2015007695
035		\$a xx003405249	039	201505130109 VLOAD 201505120854 qaf 201505111428 vul 201505081032 vul
039	9	\$a 201504150107 \$b VLOAD \$c 201504141301 \$d maza \$c 201504131559 \$v vul	Instytucja sporządzająca opis	Ł U/rm Ł U/rm Ł U/rm Ł U/rms U/lo
040		\$a Ł U/PF \$c Ł U/PF \$d Ł U/PF \$d Ł U/dba	Lokalny numer sygnatury	ja2015007695
099		\$a ja2015004985	Autor	Strebejko, Wiesław (1945-1994).
100	1	\$a Urbaniec, Maciej \$d (1925-2004).	Tytuł	Dzień matki [Dokument ikonograficzny] / Strebejko.
245	1 0	\$a Cyrk \$h [Dokument ikonograficzny] / \$c Urbaniec.	Adres wydawniczy	[Warszawa] : KAW, [19]80.
260		\$a [Kraków] : \$b WAG, \$c [ca 1970-1985].	Opis fizyczny	1 reprodukt. (plakat) : dr., kolor ; 97x67,1 cm.
300		\$a 1 reprodukt. (plakat) : \$b dr., kolor ; \$c 99,7x69,5 cm.	Uwaga ogólna	Sygn. w prawym dolnym narożu: Strebejko.
500		\$a Sygn. po lewej stronie: Urbaniec.	Uwaga ogólna	Przy nazwisku autora data: 80.
520	8	\$a Przedstawia rysunek kobiety w kolorowym stroju, wykonującej ewolucje na trapezie.	Uwaga ogólna	Na plakacie podany dzień i miesiąc: "26 maja".
650		\$a Cyrk \$z Polska \$y 1945-1990 \$v plakaty.	Streszczenie itp. uwagi	Przedstawia serce ułożone z kwiatów.
710	2	\$a Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne (Kraków). \$4 pbl	Hasło przedmiotowe - nazwa pospolita	Święta--Polska--1945-1990--plakaty.
971		\$a L_U	Hasło dodatk. - ciało zbiorowe	Krajowa Agencja Wydawnicza (Warszawa ; 1974-2004).
999		\$a VIRTUA40	HTTP	http://bcu.lib.uni.lodz.pl/dlibra/docmetadata?id=41685&from=&dirids=32&ver_id=&lp=1&QI=
			971	L_U
			Uwaga o lokalizacji	BU



„Droga” polskich plakatów z okresu PRL od wersji analogowej do wersji cyfrowej



Digitalizacja plakatów i archiwizacja wersji cyfrowej i analogowej

Digitalizacja:

- ❖ skaner dzielowy płaski model Zeutschner OS 10000 A0
- ❖ skanowanie z rozdzielczością 300 dpi przy 24 bitach koloru lub 256 odcieniach szarości

Archiwizacja plików (TIFF, PDF, DjVu)

- ❖ dyski magnetyczne
- ❖ macierz dyskowa (tymczasowo)
- ❖ biblioteka taśmowa

Przechowywanie oryginałów:

- ❖ teczki z tekstury bezkwasowej
- ❖ nowe komody



Od digitalizacji do działalności kulturalnej i naukowej



„Informacja, Sugestia, Prawda”. Plakat jako narzędzie kształtowania świadomości zbiorowej.



Wystawa w ramach Festiwalu Łódź Design.
Klubokawiarnia „Owoce i Warzywa”
20.10.2012 (Łódź)



„Informacja, Sugestia, Prawda”. Plakat jako narzędzie kształtowania świadomości zbiorowej.



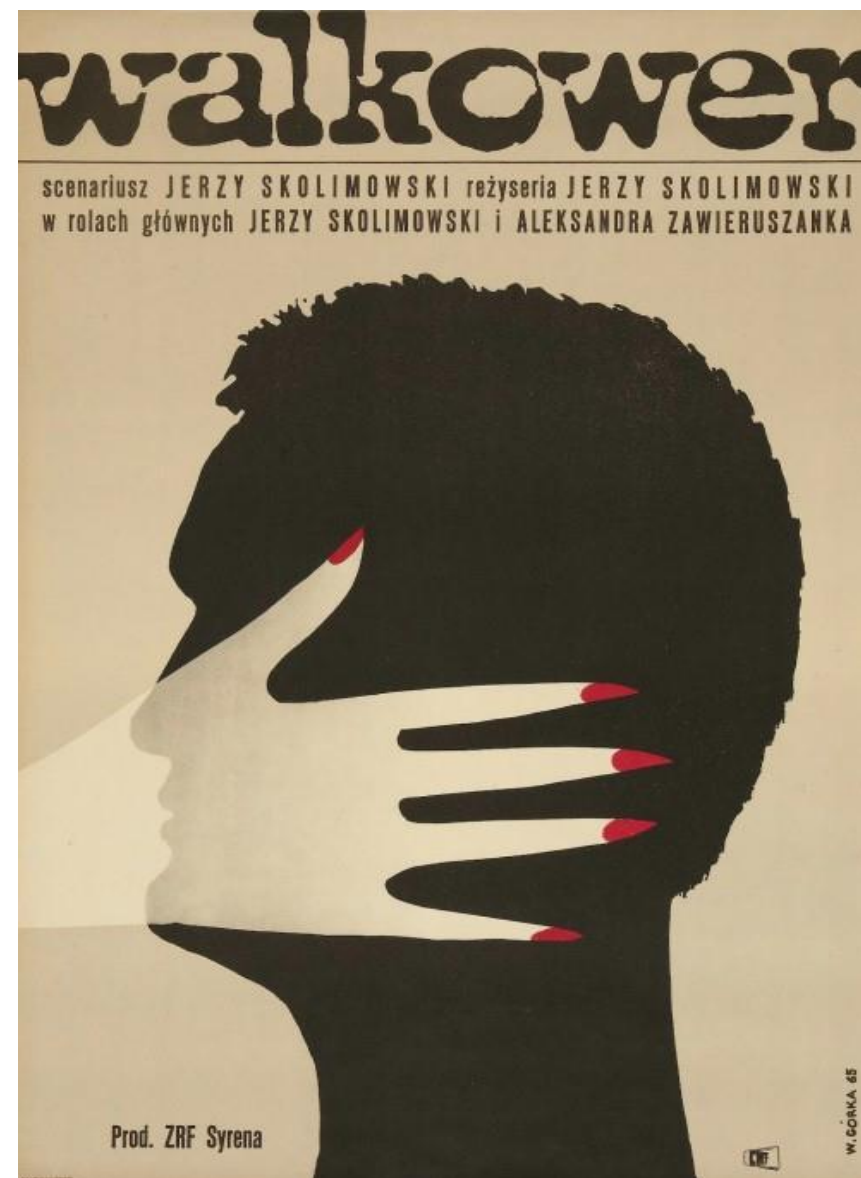
Wystawa w ramach Festiwalu Łódź Design.
Klubokawiarnia „Owoce i Warzywa”
20.10.2012 (Łódź)



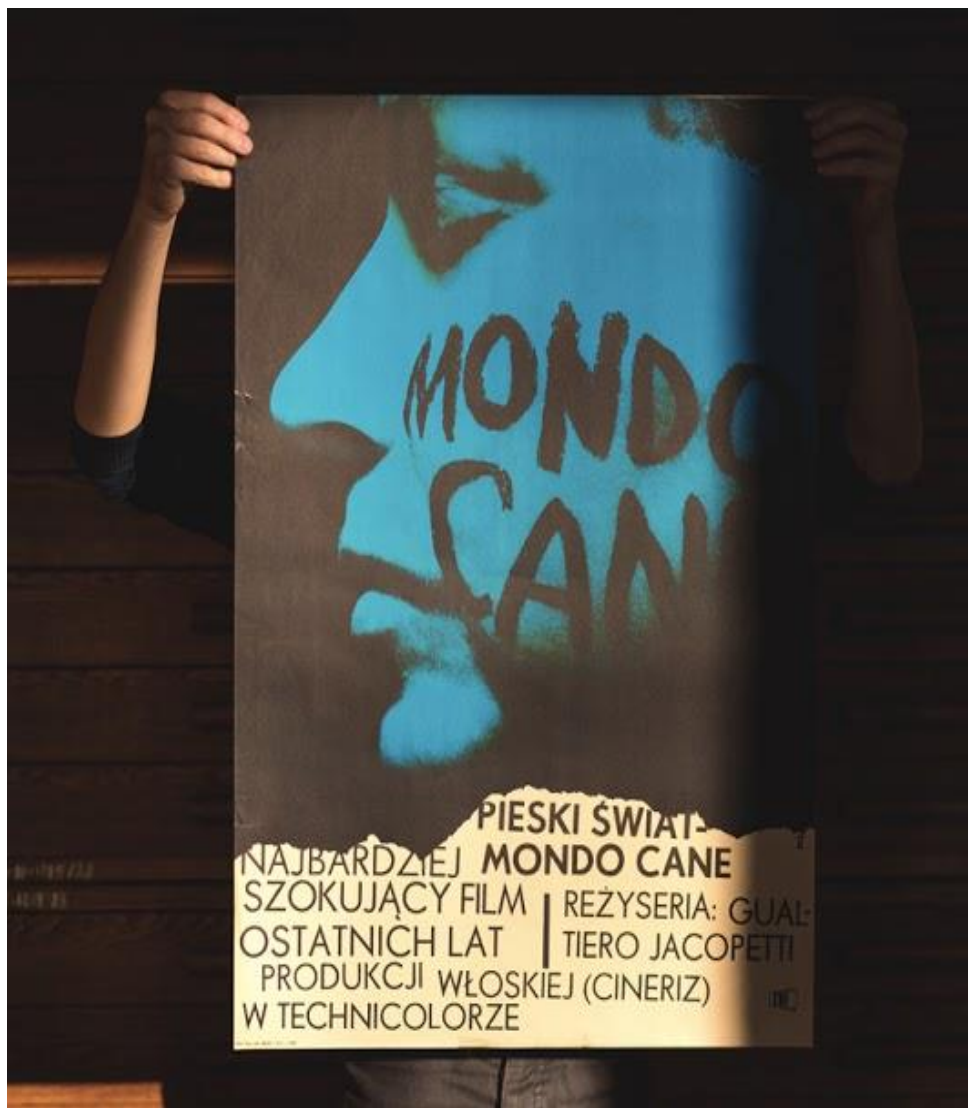
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego na taśmie filmowej. Plakaty filmowe.



- "Rysopis"** (reż. J. Skolimowski, 1964)
- "Walkower"** (reż. J. Skolimowski, 1965)
- "Kapitan Sowa na tropie"** (reż. S. Bareja, 1965),
- "Porno"** (reż. M. Koterski, 1989)
- "Paradoks"** (reż. G. Zgliński, I. Brejdygant, B. Lankosz, 2012)



„Polska szkoła plakatu na plakacie filmowym w latach 1947-1989”



Fot. Borys Bodetko

„Polska szkoła plakatu na plakacie filmowym w latach 1947-1989”



Fot. Borys Bodetko

„Polska szkoła plakatu na plakacie filmowym w latach 1947-1989”



Fot. Borys Bodetko

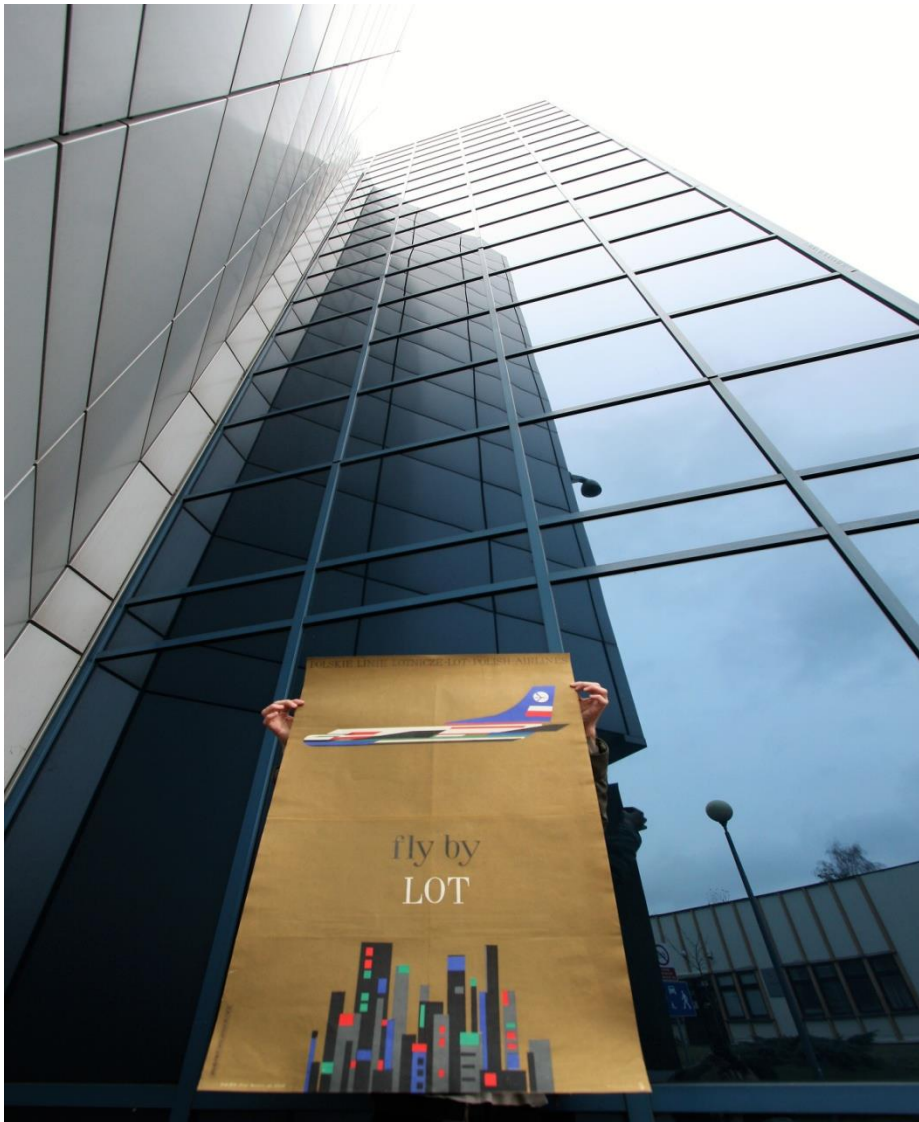
„Obcowanie ze starym drukiem, plakatem i książką współczesną”.



Wystawa w ramach Nocy Muzeów w
Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego.
17.05.2014 r.









„Łódź filmu, Łódź awangardy”



Wystawa w ramach konferencji
„Biblioteka w chmurze czy chmury nad biblioteką”
w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego

06.06.2017 r.



„Łódź filmu, Łódź awangardy”



Wystawa w ramach konferencji
„Biblioteka w chmurze czy chmury nad biblioteką”
w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego

06.06.2017 r.



„8 marca na polskich plakatach z okresu PRL”



Wystawa z okazji Dnia Kobiet
w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego

8.03.2018 r.

ZAPRASZAMY NA WYSTAWĘ W BIBLIOTECĘ UŁ



8
MARCA
NA POLSKICH PLAKATACH
Z OKRESU PRL

 **BIBLIOTEKA**
Uniwersytetu
Łódzkiego

WERNISAŻ 8 MARCA (CZWARTEK) GODZ. 13:15
HOL STAREGO GMACHU BIBLIOTEKI (PARTER)
W DNIU WERNISAŻU
PROJEKCJA MULTIMEDIALNA
FOTOGRAFII Z ARCHIWUM BUŁ

WYSTAWĘ BĘDZIE MOŻNA OGLĄDAĆ DO 31 MARCA 2018

„8 marca na polskich plakatach z okresu PRL”



Efekt medialny wystawy „8 marca na polskich plakatach z okresu PRL”.



POLSKA AGENCJA PRASOWA



Dziękuję za uwagę



Fot. Borys Bodetko



BIBLIOTEKA
Uniwersytetu
Łódzkiego